

VÁRDAI Károly: Az auditív megértés néhány kérdése különös tekintettel a nyelvi laboratóriumi munkára. RIESZ Béla: Társaskapcsolatok összehasonlító vizsgálata általános iskolai tanulóknál. VESZPRÉMI László: A tanulók szociális státusának vizsgálata az iskolai és családi mikrokörnyezetben. WALDMANN József, VECSENYÉS András: Fiatal pedagógusok a közéletben. — A kötet függelékében megtalálható a szegedi Tanárképző Főiskolán 1971. április 1-én megtartott tudományos ülés anyaga: „A posztgraduális studium mint a pedagógusok továbbképzésének korszerű modellje.”

„Korszerűség és nevelés a tanárképzésben” címmel a főiskola 1970-ben külön kötetben jelentette meg a szegedi Tanárképző Főiskola által 1970 tavaszán rendezett nemzetközi felsőoktatáspedagógiai tudományos ülés anyagát. Külön kötetben látott napvilágot a szegedi főiskolán 1971 szeptemberében tartott nemzetközi tudományos ülés teljes anyaga is: „Előadások a matematikatanítás és a pedagógusképzés korszerűsítéséről”.

Ugyancsak a szegedi Tanárképző Főiskola adja ki a *Módszertani Közlemények* című módszertani folyóiratot az általános iskola 1—8. osztályaiban tanító pedagógusok részére, megjelenik évente ötször; valamint a *Kincskereső* című ifjúsági irodalmi folyóiratot, megjelenik évente nyolcszor.

4. *Acta Paedagogica Debrecina. Nevelés, művelődés* címmel a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem neveléstudományi tanszéke külön kis kötetekben teszi közzé a tanszék munkatársainak kutatási eredményeit. A közelmúltban a következő kötetek jelentek meg: 52. sz. DURKÓ Mátyás: A felnőttkor sajátosságai. Debrecen, 1970. 136 old. — 53. sz. Soós Pál: A Szabó Ervin-probléma történetéből. Debrecen, 1971. 82 old. — Koczka László: A népművelési szervezetek vezetésének néhány problémája. Debrecen, 1971. 66 old. — SURÁNYI Gábor: A 10—14 éves tanulók érdeklődésének pszichológiai vizsgálata. Debrecen, 1972. 202 old.

5. *Acta Universitatis Szegediensis de Attila József Nominatae. Paedagogica et Psychologica.* A szegedi József Attila Tudományegyetem

neveléstudományi tanszékének idegennyelvű aktájáról a Magyar Pedagógia 1972. évi 4. számában közzöltünk ismertetést. A szegedi egyetem neveléstudományi tanszéke adja ki az „Eredménymérés az iskolában” című kötet-sorozatot, szerkesztője ÁGOSTON György tanszékvezető egyetemi tanár. A közelmúltban megjelent kötetek: ÁGOSTON György, NAGY József, OROSZ Sándor: Méréses módszerek a pedagógiában. Bp. 1970. — NAGY József: Az elemi számolási készségek mérése és fejlettségük országos színvonala. Bp. 1971. — OROSZ Sándor: A fogalmazástechnika mérésmethodikai problémái és országos színvonala. Bp. 1972. — NAGY József: A témazáró tudásszintmérés gyakorlati kérdései. Bp. 1972.

6. *Annales Universitatis Scientiarum Budapestinensis de Rolando Eötvös Nominatae: Sectio Paedagogica et Psychologica.* A budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem neveléstudományi tanszékének idegennyelvű annaleséről a Magyar Pedagógia 1972. évi 2. számában jelent meg recenzió. A budapesti egyetem neveléstudományi tanszéke adja ki „Pedagógiai Közlemények” című kötet-sorozatot, szerkesztője NAGY Sándor tanszékvezető egyetemi tanár. A közelmúltban megjelent kötetek: 12. sz. BÁBOSIK István, NÁDASI Mária: Az oktatás nevelőhatásának vizsgálata. Bp. 1970. — 13. sz. BALLÉR Endre: Elmélet és gyakorlat egysége Nagy László munkásságában. Bp. 1970. — 14. sz. MÉSZÁROS István: Népoktatásunk története 1553—1777 között. Bp. 1972.

7. Az óvónőképző intézetek tanárai közös kötetben adják ki kutatásaik eredményeit. „A Magyar Óvónőképző Intézetek Neveléstudományi Közleményei. 1971.” című kötetről a Magyar Pedagógia 1972. évi 4. száma közzölt ismertetést.

8. A tanítóképző intézetek ugyancsak közös tanulmánygyűjteményt jelentettek meg évenként, a legutóbbiról („Tanítóképző Intézetek Tudományos Közleményei. 1971.”) a Magyar Pedagógia 1972. évi 3. számában számoltunk be.

Összefoglalásunkat 1973. március 10-én zártuk le.

BIZOTTSÁGI ÜLÉSEK

A Magyar Tudományos Akadémia Pedagógiai Bizottsága 1973. február 26-i, Földes Éva, a Bizottság elnökének elnöklétével tartott ülésén meghallgatta Nagy Józsefnek, a szegedi József Attila Tudományegyetem neveléstudományi tanszéke docensének beszámolóját az UNESCO Nemzetközi Közoktatástervezési Intézetében szerzett tapasztalatairól, ahol tízhónapos képzés keretében képezik ki a különböző országok közoktatástervezési szakembe-

reit. Az előadó is ilyen tanfolyamon vett részt. Vázolta azt a hármas feladat-kört (képzés, kutatás, kiadványok), amelyet az Intézet ellát. A kutatásokkal kapcsolatosan megállapította, hogy azok elsősorban a közoktatástervezés és közoktatáspolitikai koncepciók kialakítására irányulnak. Az Intézet kiadványait ismertette bemutatott néhányat az Intézet által megjelentetett könyvekből és füzetekből. (Az UNESCO Nemzetközi Közoktatástervezési In-

tézetről a Magyar Pedagógia előző száma közölte NAGY József részletes ismertetését.)

Ezután a Pedagógiai Bizottság elnöke és az albizottságok elnökei beszámoltak az 1972-ben végzett munkáról, amelyet a Bizottság jóváhagyólag tudomásul vett, majd megvitatta az 1973. évi munkaterv-javaslatot, amelyet kisebb módosításokkal ugyancsak jóváhagyott.

A következő napirendi pont keretében FÖLDES Éva, a Pedagógiai Bizottság elnöke tájékoztatta a Bizottság tagjait a Távlati Tudományos Kutatási Tervvel kapcsolatos feladatokról és javaslatot tett a felkérendő szakértőkre. Vita után sor került a munka ütemezésére és a szakértők felkérésének jóváhagyására. Ezután a Bizottság nemzetközi kapcsolatairól és könyvkiadási problémáiról kerültk meg tárgyalásra.

ÁBENT FERENC

A Pedagógiai Bizottság *Didaktikai-Methodikai Albizottsága* 1973. január 15-i ülésén megemlékezett működésének elmúlt tíz esztendejéről. Az Albizottság elnöke, VERESS Judit a következő szavakkal foglalta össze az albizottság eddigi tudományos tevékenységét:

„Az Albizottság 1963. január 21-én tartotta alakuló ülését. Első elnöke, néhai SZOKOLSZKY István 1963. november 4-én tájékoztatta a Pedagógiai Bizottságot az albizottság 1963. évi munkájáról. Az Albizottság azóta rendszeresen működik.

Betartva az időrendet, s törekedve a rövidsége is, az ünnepi alkalomból az Albizottság munkájából csak azokat a témákat emeljük ki, amelyek publikáció formájában is közhasznúvá váltak, s a publikálás arra is utalt, hogy a munka kiállta az ülésektől várható egészséges nyilvános kritikát is. Ilyen témák voltak: a történelemtanítás és módszertanának fogalma; a módszertani lapok; a tankönyvek néhány didaktikai, metodikai kérdése; a matematikai módszerek alkalmazásának lehetőségei a didaktikai-metodikai kutatásokban; Célestin FRENET; hypnopédia és nyelvtanulás; a csoportfoglalkozások pedagógiai értékei; a tantárgymódszertanok fejlesztésének időszerűsége; hozzászólások az V. Nevelésügyi Kongresszus előkészületeihez; teljes-e az általános iskola; az olvasáspedagógia problematikájának körvonalai; az iskolaépület pedagógiai funkciói.

Ezek a témák több mint 20 közleményben jelentek meg. Nem kerültek felsorolásra azok az ülések, amelyeknek előadói tovább folytatták kutatásaikat, s azokat könyvként jelentették meg (mint pl. a munkaoktatás, az idegnyelv-oktatás esetében), vagy más alkalommal is tájékoztatták a nyilvánosságot, s ezért publikációik nem kapcsolhatók csupán ennek a tudományos fórumnak az érdeklődéséhez (ez történt pl. az 1971. évi grännai, svédországi tantervelméleti nemzetközi szemináriummal kapcsolatban).

Az Albizottság kutatómunkáiból kiemelhető még az a 20 éves tanulmánykötet, amely az iskolaépület és a benne zajló élet kérdéseivel foglalkozik, s amelyet az önkéntes kutatóegyesület 1972 novemberében eljuttatott az Akadémiai Kiadóhoz. Ez a tanulmánykötet a Pedagógiai Bizottság könyvkiadási tervében szerepel.

1967 második feléig SZOKOLSZKY István látta el a bizottság elnöki tisztét; betegsége s munkásságát legtermékenyebb éveiben megszakító halála miatt ezt a tisztséget VERESS Judit vette át, igyekezve megőrizni az alapokat, amelyeket az első elnök lerakott, s melyeket tovább építeni szép feladatnak ígérkezett. Az Albizottság munkáját a következő titkárok gondozták: TAKÁCS Etel, a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem neveléstudományi tanszékének adjunktusa, majd KOSARAS István, az Országos Pedagógiai Intézet idegen nyelvi tanszékének docense, jelenleg KÖVES József, az egri Ho Si Minh Tanárképző Főiskola földrajzi tanszékének tanára.

Az Albizottság mintegy 20 főnyi tagsága szinte alig változott, legfeljebb bővült s szívesen vett részt az érdekes és értékes munkában. Köszönet illeti az Albizottság valamennyi tagját munkájáért és érdeklődéséért, s az egészséges vitaszellemért, amelyet e körben meghonosított.

Az ünnepi ülés alkalmából a bizottság egyik alapító tagja, KÁLMÁN György, a Művelődésügyi Minisztérium főosztályvezetője tartott vitaindító előadást a *külföldi tanulmányutak közzétételéről és hasznáról*, amelyet élénk vita követett.

VERESS JUDIT, KÖVES JÓZSEF

A Pedagógiai Bizottság *Neveléstörténeli Albizottsága* 1972. december 6-án kibővített ülést tartott, amelyre meghívta a nevelőképző intézmények neveléstörténetet oktató tanárait is. Az ülés témája: *A korszerű neveléstörténeli oktatás*. MÉSZÁROS István, az Albizottság titkára a következő szavakkal vezette be a tanácskozást:

„1972. márciusában ugyanerről a témáról hasonló kibővített albizottsági ülés keretében már értekezünk. Akkor így összegeztem magamban a vitában elhangzottakat: a neveléstörténeli oktatás nehéz helyzetben van a pedagógusképző intézményekben, ezért kimondva vagy kimondatlanul háromféle álláspont fogalmazódott meg az ülésen e tény-megállapítással kapcsolatban:

a) nem érdemes erőfeszéssel már a neveléstörténeli oktatásra, hiszen napja leáldozóban van: tegyük mindent továbbra is úgy, ahogyan eddig tettük, majd meglátjuk, hogy mi lesz;

b) írjunk beadványokat illetékes szervekhez,

amelyekben kifejtjük a neveléstörténeti oktatás szükségességét a pedagógusképzésben;

c) maximális mértékben ki kell használni és fel kell használni azokat a lehetőségeket, amelyek rendelkezésünkre állnak és a korszerű neveléstörténeti oktatás eredményeivel bizonyítsuk a neveléstörténeti oktatás szükségességét a neveléstörténetben.

Én magam e harmadik álláspont mellett tészem le szavazatomat.

De mikor lesz korszerű a neveléstörténeti oktatás? Úgy vélem, hogy akkor, ha a hallgató képessé válik a neveléstörténet jelesebb pedagógiai tényeinek többé-kevésbé önálló elemzésére és értékelésére. Ha ugyanis valaki képes a pedagógiai tények önálló elemzésére és értékelésére a pedagógiatörténetben, ahol a tanulmányozott pedagógiai tény megjelenését, kibontakozását és eltűnését vagy átalakulását jól végigkísérhetjük,

ahol a tanulmányozott pedagógiai tény pozitívumait és negatívumait a konkrét hatásokon és következményeken közvetlenül lemérhetjük,

ahol a tanulmányozott pedagógiai tény különféle összefüggéseit vertikálisan és horizontálisan is — nem könnyen, de — feltárhatjuk, — ha tehát valaki képes a neveléstörténet alapvető pedagógiai tényeinek önálló elemzésére és értékelésére, az jelentős lépéssel közelebb jutott ahhoz, hogy képes legyen a jelen és a közeljövő pedagógiai tényeinek önálló elemzésére és értékelésére, s ezen keresztül, ennek alapján azok önálló alakítására, önálló továbbfejlesztésére.

Azt hiszem, nem kell bizonygatni, hogy az önálló pedagógiai elemző-, értékelő- és alakító-készség a modern pedagógus alapvető személyiségvonása.

Mikor korszerű tehát a neveléstörténeti oktatás? Ha e cél megvalósításához: az önálló pedagógiai elemző-, értékelő- és alakító-készség elsajátításához közelebb viszi a leendő pedagógust.

De más oldalról közelítve a kérdést is ide jutunk. Nem kétséges ugyanis: társadalmi fejlődésünk jelene és jövője ilyen pedagógusokat kíván, sőt az sem kétséges: jelen és jövő társadalmi fejlődésünk követelőzőleg tűzi célul a nevelőképző intézmények elé ilyen pedagógusok nevelését. Ebből logikusan következik: a pedagógusképző intézmények által a leendő pedagógusok számára nyújtott korszerű pedagógus-műveltség kihagyhatatlan része a korszerű neveléstörténeti műveltség.

Hogy a pedagógusképző intézményekben folyó neveléstörténeti oktatás elérje fentebb jelzett alapvető célját, érdemes felhasználni mindent, amit a modern technika a kezünkbe ad. Jól tudjuk: nem a magószalagtól, a diától vagy a pergőfilmtől lesz korszerű neveléstörténeti oktatásunk, hanem attól, hogy társadalmi fejlődésünk jelene és jövője által meg-

határozott célt, azaz mai azaz modern azaz korszerű célt valósít meg eredményesen.

E cél megközelítéséhez adnak kiváló segítséget a technikai eszközök. Ilyen értelemben foglalkozunk mai ülésünkön a korszerű neveléstörténeti oktatással, illetőleg az azt segítő technikai eszközökkel. Tulajdonképpen három témáról lesz szó:

1. Hogyan lehet élményszerűvé, vonzóvá, érdekessé tenni a neveléstörténeti oktatást a cél: a pedagógiai tényelemzőképesség kialakítása és fejlesztése érdekében.

2. Hogyan lehet objektív vizsgáztatási módszert kialakítani, ugyancsak az alapvető célt szem előtt tartva. Az érdemjegy ugyanis ezt reprezentálja: meddig jutott a hallgató az önálló elemzőkészségben.

3. Hogyan lehet intenzívebbé, gyümölcsözőbbé tenni a kiscsoportos foglalkozást, a szemináriumokat? Hogyan szolgálja ez az oktatási forma a hallgatók pedagógiai elemző- és értékelőképességének fejlesztését?

E kérdésekre kapunk bemutatással egybekötött választ azoktól a kollégáktól, akik vállalkoztak arra, hogy tapasztalataikat velünk megosztják. Köszönjük szívességüket."

Bemutatással egybekötött referátumot tartott: BALOGH László (Budapest, OPI), BEBECZKI Sándor (Szeged, Tanárképző Főiskola), FÖLDES Éva (Budapest, MTA Pedagógiai Kutatócsoport), JÁKI László (Budapest, Felsőoktatási Pedagógiai Kutatóközpont), KÖRNY Sándor (Budapest, Testnevelési Főiskola), ORÁH Katalin (Sárospatak, Tanítóképző Intézet), TÓTH Ferenc (Debrecen, Tanítóképző Intézet).

Az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum részéről ARATÓ Ferenc főigazgató, a Tankönyvkiadó részéről HALÁSZ Ferenc főszerkesztő szolt a témához, kifejtve, hogy e két országos intézmény hogyan segíti a pedagógusképző intézmények korszerű neveléstörténeti oktatását.

1973 januárjában kívánta megrendezni a Neveléstörténeti Albizottság kibővített értekezlet keretében a fiatal neveléstörténeti kutatók felolvasóülését, saját kutatási eredményeik ismertetése céljából. Az a megfontolás vezette az Albizottságot, hogy a hazai neveléstörténeti kutatások jelene és jövője szempontjából — egész neveléstudományunk érdekében — igen lényeges feladat a folyamatos szakemberképzés biztosítása. Ezért felkértük az egyetemek és főiskolák neveléstudományi tanszékeit, a tanító- és óvónőképző intézetek neveléstudományi csoportjait, közüljük az Albizottság vezetőségével az ott működő fiatal (30 éven aluli), neveléstörténeti kutatással is foglalkozó munkatársak nevét és kutatási témáját. A válaszokból azonban kiderült: hazai pedagógusképző intézményeinkben fiatal neveléstörténeti kutatók nincsenek.